

Tautiskā tērpā nozīme un lietojums

Dr.hist. ANETE KARLSONE

LU Latvijas vēstures institūta vadošā pētniece

Vispirms par definīcijām

- **TAUTISKS (tautiski, tautiskums):** 1. *Tāds, kas atspoguļo kādai tautai (1) raksturīgo (mākslā, sadzīvē, ieražās u.tml.)* (Piemēri: Tautisks rakstnieks. Tautiskās dejas. Tautiskie raksti. Tautisks ēdiens. Tautiski izrotāt tērpu.)
- 2. *Tāds, kurā izpaužas tautas (2,3) centieni, tautas intereses.* (Piemēri: Tautiska māksla, literatūra.)
- 3. *Tāds, kas saistīts ar latviešu nacionālo kustību 19.gs. 50. un 60.gados.* (Piemēri: Tautiskā kustība. Tautiskais romantisms. Tautiskās atmodas laikmets.) (Guļevska et.al 2006, 1084.lpp., 2.sleja)

Vispirms par definīcijām

- jaunveidotā latviskā svētku tērpa apzīmējumam lietoju nosaukumu ***tautiskais tērps***. Tautiskais tāpēc, ka radies tautiskās atmodas laikā un kultūrvēsturiski ar to cieši saistīts. Tā izveide un lietojums attīstījās reizē ar dziesmu svētkiem un vistiešākajā veidā attiecas uz kultūras nacionālisma un romantisma ideju izplatību Eiropā 19. gadsimtā. (Leerssen, 2006) Šoreiz tas ir daļēji mākslīgi ieviests nosaukums, bet pētījumu gaitā izkristalizējās nepieciešamība pēc terminoloģiskās skaidrības, nodalot kultūrvēsturiski atšķirīgas parādības.

Vispirms par definīcijām

- ***Nacionālais tērps*** – īpašs, tautu vienojošs svētku tērps ar izteiktām etniskām vai nacionālām iezīmēm, kas simbolizē piederību noteiktai tautai vai nacionālai valstij, un kas par tādu tiek atzīts attiecīgās tautas kultūrvēsturisko procesu attīstības gaitā un iegūst plašu nacionāli patriotisku lietojumu.

Vispirms par definīcijām

- «tautisks apģērbs»
- «tautiski apģērbi»
- «latviešu apģērbi»
- «latviešu tautas apģērbi»

Vispirms par definīcijām

- Vēsturiskais apgērbs,
tradicionālais apgērbs.

Šo terminu var lietot, raksturojot dažādu laika periodu (tai skaitā 9.-12.gs., 18., 19. gs. u.tml.), dažādu sabiedrības slāņu – zemnieku, pilsētnieku, aristokrātijas u.tml. ģērbšanās paradumus un tradīcijas.

- Tautas tērps = nacionālais tērps

1888

- «.. ņemtas no latviešu tautā agrāki un pa daļai arī vēl tagad šur tur lietotiem apģērbiem un tikai pēc tagadējo laiku garšas sakārtotas.»
- “Vispārīgais latviešu sieviešu apģērbs” 1888.g. RLB Dziedāšanas svētku komitejas Latviešu apģērbu komisijas izstrādāts paraugs. Iespējamais autors – Miķelis Skruzītis

1888

- «lai uzturētu tautisku pašapziņu, tauta jāmudina tautiski ģērbties» (Pabērzis [L.Bērziņš])
- «Latviešiem dziedātājiem svētkos jārāda latviešu tauta ne tikai balsīm, bet arī ārējā izskatā. (..) ja jaunais apģērbs neapmierina cilvēka daiļuma garšu, bet varbūt viņa stāvu padara neglītāku, ne kā tas bij līdz šim parastā uzvalkā, tad tāds uzvalks nekur neatradīs piekritējus, lai tas arī būtu nezin cik tautisks.» (Rudzišu Pēteris [P.Rudzītis])

1895

1904/1910

1926

1931./ 1933./1938.

Paldies par uzmanību!